

Ekonomika IV. ročník

025_Státní podnik

Státní podnik

- Stát figuruje jak v ziskovém sektoru (**státní podniky** nebo **majetkový podíl v soukromých strategických firmách** jako je např. ČEZ), tak v neziskovém sektoru (rozpočtové a příspěvkové organizace).
- *Pozn. **nejvýznamnějším akcionářem (má majoritní podíl) mateřské společnosti ČEZ, a. s., je Česká republika s podílem na základním kapitálu (ke dni 20. 6. 2014) téměř 70 %. Akcie ČEZ, a. s., jsou obchodovány na pražské a varšavské burze cenných papírů.***
- Státní podnik (zkráceně **s. p.**) je podnik, který je **založen státem** či jeho organizační složkou (**typicky ministerstvem**) – *pozn. v socialistickém Československu se používalo označení **národní podnik (n. p.)**.*
- **Základní funkce státního podniku, tedy dosahovat zisku je doplněna strategickými zájmy** = tj. stát nechce vydat do soukromých rukou klíčová odvětví ekonomiky (těžba ropy, ...).

Budějovický Budvar je **jediný národní podnik v České republice**. Např. v roce 2010 skončil s hrubým ziskem téměř 220 milionů korun, ale **stát z něj peníze nedostává**. Může za to právě skutečnost, že Budvar je národním podnikem. Nemá žádného akcionáře, a tak nikomu neodvádí dividendy. Veškeré vydělané peníze zůstávají v podniku a mohou být investovány.

Energetická společnost ČEZ vyplatí v roce 2014 dividendu 40 korun na akcii. Akcionáři tak získají celkem 61 procent zisku, což představuje 21,5 miliardy korun. **Stát, který je majoritním akcionářem, získá na dividendách 15 miliard korun.**

SKUPINA ČEZ

- Jde tedy o **právnícké osoby provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.**
- Mohou být přirovnávány k obchodní společnosti s jediným společníkem – státem.
- **Pravidla pro nakládání s majetkem jsou mnohem přísnější** (podobně jako například ve státní správě) **nejedná se totiž o majetek společnosti, ale státu** – na to je veřejnost zvláště citlivá!
- **Stát neručí za závazky podniku** - za své závazky ručí státní podnik svým majetkem.

- Pokud je strategický podnik **ve ztrátě, stát se do něj může investovat další prostředky daňových poplatníků** (to nejde do nekonečna).
- *Např. asijská finanční krize 1997–8, která zprvu postihla Thajsko, Filipíny, Indonésii, J. Koreu a Singapur a posléze se stala krizí globální (viz „úsporné balíčky“ vlády Václava Klause) vzešla z toho, že vlády těchto států přestaly být schopny unést vysoké zadlužení a špatné výsledky státního podnikání.*

- Státní podnik může být **založen pouze se souhlasem vlády.**
- Vzniká **vydáním zakládací listiny** a jeho činnost je zahájena **zápisem v obchodním rejstříku.**
- Státní podnik vede **ředitel (generální ředitel), který je jmenován zakladatelem podniku (zřizovatelem a vlastníkem tohoto typu podniku je stát, zakladatelem pak jednotlivá ministerstva).**
- **Kontrolním orgánem je dozorčí rada.**
- V ČR je cca **400 státních podniků.**

- **Při své činnosti se řídí zákonem č. 77/1997 Sb., zákon o státním podniku.**
- Obecně lze konstatovat, že **stát bývá až na výjimky průměrným až podprůměrným podnikatelem** – stát je poněkud neurčitý vlastník, který **balancuje mezi vzájemně těžko slučitelnými požadavky** jako je např. ekonomická efektivita x snaha o vysokou zaměstnanost!
- Státní podnik si **nemůže dovolit jít do vysokého podnikatelského rizika** (které by mohlo přinést vysoké výnosy), protože by mohl být osočen ze špatného nakládání s majetkem občanů = vliv na politické preference občanů.

- **Příklady státních podniků:** Státní tiskárna cenin, Správa železniční dopravní cesty, Lesy ČR, Česká pošta, Řízení letového provozu ČR, DIAMO, Povodí Labe, Státní léčebné lázně Janské Lázně, ...

Otázky:

1. Státní podnik vzniká vydáním .....
2. Čím je zahájena činnost státního podniku.?
3. Kdo rozhoduje o řediteli státního podniku?
4. Kontrolním orgánem státního podniku je .....
5. Zřizovatelem a vlastníkem s. p. je .....
6. Při své činnosti se s. p. řídí .....
7. Jakými způsoby může stát podnikat?
8. Základní funkce státního podniku.
9. Proč často nebývá stát úspěšným podnikatelem?
10. Jediným národním podnikem v ČR je .....
11. Uveďte 3 příklady státních podniků v ČR.
12. Stát jako majoritní vlastník.

Zdroje:

- Švarcová, J. a kol. Ekonomie – stručný přehled, 2012/2013. Zlín, CEED 2011
- Holman R., Pospíchalová D., Úvod do ekonomie pro střední školy. Praha, C. H. Beck 2012
- <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/atr256.xml>
- <http://www.budvar.cz/cs/historie>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/124667-na-zisky-budejovickeho-budvaru-stat-nemuze/>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/278534-cez-vyplati-dividendu-jako-loni-stat-dostane-15-miliard/>